

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Katarína Raisová, Rogier van der Weyden, Snímání z kříže: Přístupy a proměny interpretace

Vedoucí práce: PhDr. Olga Kotková, Ph.D.

Bakalářská práce Kataríny Raisové se věnuje nelehké problematice související s klíčovým dílem R. van der Weyden, kterým je Snímání z kříže v muzeu Prado. Autorka téma zvolila v souvislosti se studijním pobytem v Madridu, což jí poskytlo nejen možnost studovat originál díla, ale též přístup ke kompletní odborné literatuře. Práce je zaměřena na komentování a hodnocení historického a současného diskurzu zkoumání tohoto díla, a to v době následující po textu Erwina Panofského z roku 1953. Na rozbor tohoto klíčového textu, slibovaný v anotaci bakalářské práce, však nedošlo. To je na škodu, neboť ho mladší literatura hojně komentuje a přehodnocuje.

Bakalářská práce má víceméně logickou strukturu. Po úvodní části uvádí autorka přehled literatury, který bude následně komentovat a hodnotit, následuje kapitola popisu obrazu, dále se zde řeší problematika jeho provenience a mladších přesunů. Zabývá se také detailně hypotézami o jeho původní podobě. Největší pozornost práce věnuje problematice autorství (Rober Campin nebo Roger van der Weyden, či jejich podíly) a též dataci díla. Poslední kapitola je věnována ikonografii a zčásti též ikonologické interpretaci vybraných motivů. V těchto oddílech autorka představuje názory konkrétních badatelů a jejich proměny a posuny. Vlastní názor na problematiku shrnuje v závěrečné kapitole, kde přidává i identifikaci vegetabilních motivů a navrhuje jejich interpretaci v souvislosti s umístěním v obraze v duchu tzv. skrytého symbolismu.

V přehledu literatury postrádám hlubší a komplexnější komentování metodických přístupů základní literatury, tedy M. J. Friedländera – znalectví, a E. Panofského – ikonografie a ikonologie. Viz autorčino snad až příliš stručné a reduktivní hodnocení: „...*dílo je významné díky Panofského teorii o skryté symbolice, která byla zásadním zlomem v přístupu a nazírání na nizozemské obrazy. Panofsky pohlížel na problematiku podobným způsobem jako jeho předchůdce Max J. Friedländer, avšak především v otázce autorství došel k odlišným názorům.*“ – s. 8. I když je znát, že autorce jsou osobně bližší otázky související právě s autorstvím, tak osvětlení fenoménu skrytého symbolismu (i když se mu Panofský na tomto obraze příliš nevěnoval) a především odlišení metod obou badatelů se v práci mělo objevit.

Jako zdařilou hodnotím naopak kapitolu vlastního popisu obrazu (vlastního i ve smyslu autorčina přínosu), kde je zohledněna také problematika identifikace všech postav pod křížem. Autorka používá postup od celku, vymezení prostorových plánů, přes postavy, jejich pohyby gesta směrem k detailům a popis uzavírá barevností.

Jak bylo řečeno, vlastním tělem práce jsou otázky související s autorstvím. Zde autorka kombinuje biografii Rogera van der Weyden a pohledy různých autorů na autorství desky se Snímáním z kříže. Nad rámec práce asi již bylo odlišení tradičního pohledu na autorství (odlišení rukou) se současným konceptem rozšířeného autorství, upřednostňujícím odpovědnost za zhotovení, která souvisí se sociálním a ekonomickým statutem osoby v konkrétním prostředí (statuta cechů, nařízení městských rad, možnost práce ve vícero lokalitách, provozování více dílen apod.). Autorství v tomto pojetí nemusí být identické s autorstvím tradičním (s tzv. rozlišováním rukou). Jakýmsi appendixem je podkapitola o výsledcích průzkumu malby za pomoci optických metod (RTG, IRR), předsazená podkapitole o dataci obrazu, kde autorka zaujímá vlastní názor. Samostatná je kapitola věnovaná ikonografii, která ovšem obsahuje i určité ikonologické či širěji společensky zaměřené interpretace tématu obrazu (např. ústřední téma obrazu soucit, rozdělení světské a duchovní „posvátné“ lásky, skryté odkazy na objednavatele – bratrstvo lukostřelců apod.). Zde je autorka práce i kritická vůči literatuře (a její kritika je na místě), především v hodnocení přemíry symbolických odkazů, které nemají vždy odůvodnění. Kapitole bohužel chybí jakési shrnující závěrečné hodnocení ikonografické analýzy i širší interpretace. V závěru práce

autorka nejen resumuje obsah práce, ale, jak bylo řečeno, připojuje i vlastní identifikaci rostlin a jejich symboliky, kterou ale jen částečně zapojuje do celkové interpretace obrazu.

Na práci je znát důkladná obeznámenost s problematikou v literatuře, včetně snahy přemýšlet o dosavadních názorech a přístupech. Slabinou je metodologicky nedůsledné osvojení a pochopení metody ikonografického rozboru a ikonologické interpretace, v systému navrženém E. Panofskym právě pro díla tohoto období. Málo prostoru je věnováno též limitům a kritice tohoto přístupu dalšími badateli.

Bakalářská práce Kataríny Raisové splňuje rámcové požadavky kladené na tento typ absolventských prací. Doporučuji práci k obhajobě a navrhuji ji hodnotit stupněm „velmi dobře“.

V Praze dne 9. 6. 2022

prof. PhDr. Michaela Ottová, Ph.D.